

Revisjonsrapport for 2019 om
Statens vegvesens inspeksjon og oppfølging av
vegobjekter

Forsidefoto: Colourbox/Korn Vitthayanukarun

Mottaker: Samferdselsdepartementet

Revisjonen er en del av Riksrevisjonens kontroll av disposisjoner i henhold til *lov om Riksrevisjonen* § 9 første ledd og *instruks om Riksrevisjonens virksomhet* § 3b. Revisjonen er gjennomført i samsvar med ISSAI 400/4000, internasjonale prinsipper og standarder for etterlevelsesrevisjon.

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Innledning	5
3	Revisjonens mål og problemstillinger	6
4	Revisjonskriterier	7
5	Metoder	9
6	Funn.....	10
7	Konklusjoner	12

1 Sammendrag

I nasjonal transportplan 2018–2029 (NTP) blir klimaendringer nevnt som en av de store sikkerhetsutfordringene i årene som kommer. De forventede klimaendringene skal legges til grunn ved planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av vegnettet. Samferdselsdepartementet har gjennom *instruks for Statens vegvesen* slått fast at Statens vegvesen (SVV) skal arbeide for et sikkert, miljøvennlig, effektivt og universelt utformet transportsystem for å dekke samfunnets behov for transport og fremme regional utvikling. Vegdirektoratet skal bidra til å løse etatens oppgaver ved å utarbeide retningslinjer for utbygging, drift og vedlikehold av det offentlige vegnettet.

Et av SVVs virkemidler for å oppnå et sikkert og effektivt vegsystem med trygghet og god regularitet for trafikantene er inspeksjoner på vegnettet. Gjennom inspeksjoner skal SVV overvåke vegnettet for å kunne oppdage avvik på vegobjektene og for å fastlegge behov for driftstiltak og vedlikeholdstiltak. SVV har tre typer løpende inspeksjoner på driftsområdet: generell inspeksjon (ukentlig), enkeltinspeksjon (årlig) og hovedinspeksjon (hvert femte år).

SVV har i sitt eget handlingsprogram konkretisert målene i NTP. Av handlingsprogrammet går det fram at forfallet på vegnettet medfører høyere kostnader til drift, og økt behov for inspeksjoner og risikovurderinger for å sikre at trafikksikkerheten og framkommeligheten opprettholdes.

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om SVV sikrer at inspeksjoner av utvalgte vegobjekter som har betydning for trafikksikkerheten, blir gjennomført i samsvar med krav i *instruks for Statens vegvesen* og Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger*.

For å kunne konkludere på målet med revisjonen, har vi valgt ut tre objektkategorier som i Håndbok R610 er beskrevet som viktige for trafikksikkerheten: skredsikring, dreneringsanlegg, og rekkverk og støtputer. Videre er to driftskontrakter¹ fra hver region valgt ut for kontroll, til sammen ti kontrakter. Revisjonen er gjennomført ved analyse av innhentet dokumentasjon, gjennomgang av dokumentasjon i SVVs rapporteringssystem og intervju med Vegdirektoratet og byggelederne for de utvalgte driftskontraktene.

Revisjonen konkluderer med at Statens vegvesen ikke gjør nok for å etterleve kravene til planlegging og gjennomføring av inspeksjoner i samsvar med *instruks for Statens vegvesen* og Håndbok R610.

Revisjonen viser følgende:

- Det er i hovedsak dokumentert at generelle (ukentlige) inspeksjoner er planlagt og gjennomført.
- Enkel- og hovedinspeksjoner gjennomføres i liten grad, og det mangler felles detaljerte retningslinjer for disse inspeksjonene.
- SVV har ikke oversikt over tilstand og sikkerhetsnivå på alle vegobjektene i vegnettet, og får dermed ikke fastlagt hva slags tiltak det er behov for.

Utkast til rapport ble lagt fram for Samferdselsdepartementet ved brev av 20. april 2020.

Departementet har i brev av 25. mai 2020 gitt kommentarer til utkastet. Kommentarene er innarbeidet i endelig rapport.

---

¹ SVV inngår driftskontrakter med private entreprenører om å utføre driftsoppgaver på vegnettet.

2 Innledning

I nasjonal transportplan 2018–2029 (NTP) blir klimaendringer nevnt som en av de store sikkerhetsutfordringene i årene som kommer. De forventede klimaendringene skal legges til grunn ved planlegging, utbygging, drift og vedlikehold av vegnettet. Det går fram av NTP at drift og vedlikehold bør utføres mest mulig optimalt med tanke på de transportpolitiske målene, som er:

- bedre framkommelighet for personer og gods i hele landet
- redusere transportulykkene i tråd med nullvisjonen
- redusere klimagassutslippene i tråd med en omstilling mot et lavutslippssamfunn og redusere andre negative miljøkonsekvenser

Driften av vegnettet skal sørge for at skader og slitasje som kan gi store negative konsekvenser for trafikksikkerheten og framkommeligheten, blir utbedret, og skal sikre at trafikken kommer fram på en trygg og effektiv måte hver dag.

Samferdselsdepartementet har gjennom *instruks for Statens vegvesen* slått fast at Statens vegvesen (SVV) skal arbeide for et sikkert, miljøvennlig, effektivt og universelt utformet transportsystem for å dekke samfunnets behov for transport og fremme regional utvikling. Av instruksjonen går det fram at Vegdirektoratet skal bidra til å løse etatens oppgaver ved å utarbeide retningslinjer for utbygging, drift og vedlikehold av det offentlige vegnettet.

SVV har i sitt eget handlingsprogram konkretisert målene i NTP. Handlingsprogrammet er SSVs gjennomføringsplan for de første seks årene av NTP, og det danner grunnlaget for de årlige budsjettprosessene. Av handlingsprogrammet går det fram at forfallet på vegnettet medfører høyere kostnader til drift, og økt behov for inspeksjoner og risikovurderinger for å sikre at trafikksikkerhet og framkommelighet opprettholdes.

Et av SVVs virkemidler for å oppnå et sikkert og effektivt vegsystem med trygghet og god regularitet for trafikantene er inspeksjoner på vegnettet. Vegnettet består av en rekke vegobjekter. Overordnet deles objektene inn i veg, bru, tunnel og sideområde med utstyr og installasjoner. Objektene på veg deles videre inn i blant annet kategoriene skredsikring, dreneringsanlegg, og rekkverk og støtputer:

- skredsikring – skal gi økt sikkerhet for trafikanter og andre ved å hindre at skred utløses
- dreneringsanlegg – skal hindre vannansamling på vegbanen og samle opp, rense og lede vannet bort fra vegbanen for å opprettholde trafikksikkerhet og framkommelighet for alle trafikanter
- rekkverk og støtputer – skal hindre kjøretøy i å kjøre utfor vegen og i å kjøre på trafikkfarlige objekter langs veien, og skal redusere skadeomfanget ved utforkjøring fra vei

Krav om inspeksjoner av vegobjekter gis i Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger*. SVV har tre typer løpende inspeksjoner på driftsområdet. Det er ulike krav til hvordan og hvor ofte disse tre inspeksjonstypene skal gjennomføres; se tekstboksen nedenfor.

Inspeksjonstypene

Generell inspeksjon av vegobjekter skal gjennomføres ukentlig på riksveger. Hensikten er å sikre funksjon for vegstrekninger og objekter. Ukentlig inspeksjon skal avdekke avvik fra standard og oppdage akutte skader og skadeutvikling over tid.

Enkel inspeksjon av vegobjekter skal gjennomføres årlig. Hensikten er blant annet å registrere tilstand, skader, og forhold som kan påvirke funksjon og sikkerhetsforhold, trafikksikkerhet, framkommelighet, miljø samt framtidig drift og vedlikehold.

Hovedinspeksjon av vegobjekter skal gjennomføres hvert femte år. Hensikten er å kontrollere alle sider ved tilstanden til vegobjektene.

Fram til utgangen av 2019 besto SVV av Vegdirektoratet og fem regioner.² Vegdirektoratet hadde ansvaret for retningslinjer og systemene for registrering og rapportering, mens regionene hadde det operative ansvaret for å gjennomføre og følge opp inspeksjoner av vegobjekter. Regionene inngår driftskontrakter med private entreprenører om at de skal utføre driftsoppgaver på vegnettet. Driftskontraktene er et av virkemidlene for å opprettholde funksjonen på vegnettet.

Risiko

Riksrevisjonen har i flere år hatt merknader til ulike sider ved SVVs drifts-, vedlikeholds- og investeringsvirksomhet. I 2015 tok Riksrevisjonen opp svakheter i forvaltningen av driftskontrakter. Det var blant annet forskjeller i forvaltningen mellom regionene som tydet på at styringssignalene fra Vegdirektoratet ikke fullt ut ble fanget opp i regionene og tatt hensyn til. I 2017 tok Riksrevisjonen opp at SVV ikke hadde benyttet det etablerte styringssystemet for å sikre at tidligere avdekkede mangler og svakheter ved drifts- vedlikeholds- og investeringsvirksomhet ble iverksatt og fulgt opp.

Vegtilsynet kontrollerte i 2017 de tre inspeksjonstypene som grunnlag for drift og vedlikehold. To ulike strekninger i region øst ble kontrollert. Tilsynet viste at enkeltinspeksjoner ikke ble gjennomført i samsvar med krav. Det framsto ikke som klart hvem i SVV som har ansvar for planlegging og gjennomføring av enkeltinspeksjonene for de forskjellige objektene.

Vegtilsynet kontrollerte i 2018 hvordan SVV planlegger, gjennomfører og følger opp generelle inspeksjoner, enkeltinspeksjoner og hovedinspeksjoner av skredsikrings- og skredvernstiltak. Inspeksjoner innenfor fire driftskontraktsoner i region midt ble kontrollert. Tilsynet viste blant annet at SVV ikke oppfyller krav til inspeksjonsplaner eller gjennomføring av inspeksjoner. Det ble også avdekket at oppfølgingen ikke var godt nok dokumentert.

Vesentlighet

Driften av vegnettet sørger for at trafikken kommer fram på en trygg og effektiv måte hver dag. Det økende forfallet på vegnettet gjør at det blir økt behov for inspeksjoner og risikovurderinger, for å sikre at trafikksikkerheten og framkommeligheten opprettholdes. Inspeksjoner vil kunne avdekke om det er behov for avbøtende tiltak eller for mer omfattende driftstiltak og beredskap, og er dermed nødvendige for å kunne få oversikt over tilstanden til og sikkerhetsnivået på vegobjektene i vegnettet.

Bevilgningen til drift i 2019 var 3,6 milliarder kroner.

3 Revisjonens mål og problemstillinger

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Statens vegvesen (SVV) sikrer at inspeksjoner av utvalgte vegobjekter som har betydning for trafikksikkerheten, blir gjennomført i samsvar med krav i *instruks for Statens vegvesen* og *Håndbok R610 Standard for drift og vedlikehold av riksveger*.

Problemstilling 1

Blir inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk planlagt i samsvar med krav i Håndbok R610?

Problemstilling 2

Blir inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk gjennomført, dokumentert og arkivert i samsvar med krav i Håndbok R610?

Problemstilling 3

Blir resultatet av gjennomførte inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk fulgt opp i samsvar med krav i Håndbok R610?

---

² Fra 1. januar 2020 har SVV ansvaret for riksvegene og oppgavene knyttet til disse. Oppgaver knyttet til fylkesveier vil ikke lenger bli utført av Statens Vegvesen. I forbindelse med dette har SVV gjennomført en omfattende omorganisering og består nå av Vegdirektoratet og seks divisjoner. Inndeling i regioner har opphørt.

Avgrensninger

Revisjonen omfatter europa- og riksveger. Fylkesveger inngår ikke i kontrollen. Kontrollperioden er året 2019 for generell inspeksjon (ukentlig) og enkeltinspeksjon (årlig). For hovedinspeksjoner, som skal gjennomføres hvert femte år, er kontrollperioden 2014 til 2019.

Revisjonen har kontrollert at det er dokumentert at generelle inspeksjoner, enkeltinspeksjoner og hovedinspeksjoner er planlagt, gjennomført, rapportert og fulgt opp. Kvaliteten på inspeksjonene har ikke blitt vurdert i denne revisjonen.

Spesialinspeksjoner, som gjennomføres basert på hendelser, skader og lignende, er ikke en del av løpende inspeksjoner og er ikke omfattet av revisjonen.

4 Revisjonskriterier

Ifølge *lov om vegar* (vegloven) § 1 a er formålet med loven å trygge planlegging, bygging, vedlikehold og drift av offentlig veg, slik at trafikken kan gå på et vis som trafikantene og samfunnet er tjent med. Videre skal Samferdselsdepartementet gi nærmere bestemmelser om drift og vedlikehold av offentlig veg. Det går fram av § 9 første ledd at Vegdirektoratet er sentralstyremakt for riksveger. Kongen gir nærmere forskrift om hvordan Vegdirektoratet skal være organisert, og hvilket styringsområde det skal ha. Kongen gir også instruks for vegdirektøren.

Ifølge *instruks for Statens vegvesen*³, kapittel 2 *Formål og avgrensning*, med hjemmel i veglovens §§ 9 og 10, skal Statens vegvesen (SVV) arbeide for et sikkert, miljøvennlig, effektivt og universelt utformet transportsystem for å dekke samfunnets behov for transport og fremme regional utvikling. I samsvar med gjeldende rammebetingelser skal SVV ivareta ansvar for riksveger, riksvegferjeforbindelser og vegtransport.

I instruksens kapittel 3 står det at Vegdirektoratet under vegdirektørens ledelse skal bidra til etatens samlede oppgaveløsning ved blant annet å

- utarbeide retningslinjer for utbygging, drift og vedlikehold av det offentlige vegnettet
- utrede behovet for systemer og tiltak på riksvegnettet

Under regionvegsjefens ledelse skal regionvegkontoret innenfor rammene av instruksens og beslutningene som overordnet myndighet til enhver tid måtte treffe, bidra til etatens samlede oppgaveløsning ved blant annet å

- utrede behov for tiltak på riks- og fylkesvegnettet
- forestå utbygging, drift, vedlikehold og forvaltning av riks- og fylkesvegnettet og følge opp den trafikkmessige bruken av det
- sørge for at vedtak blir gjennomført som forutsatt

Det går videre fram av kapittel 4 i instruksens at vegdirektøren har ansvaret for at det finnes dokumenterbare systemer for intern kontroll. Vegdirektøren og regionvegsjefene er ansvarlige for at instruksens blir fulgt.

SVV operasjonaliserer kravene fra lov og instruks i interne håndbøker. Disse håndbøkene er retningslinjer og må anses som kravdokumenter.

Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger* angir krav til funksjon og tilstand for objekter og krav til hvordan drift og vedlikehold skal utføres. Kravene er beskrevet dels som felles krav som gjelder alle vegobjekter, og dels som krav for det enkelte vegobjekt eller for hvordan drift og vedlikehold skal gjennomføres. Det går fram av håndboken at dersom drift og vedlikehold gjennomføres i samsvar med kravene, så vil objektets funksjon være ivaretatt til enhver tid, både på kort og på lang sikt.

---

³ Instruks fastsatt av Samferdselsdepartementet 15. mars 2011. Ny instruks som gjelder fra 1. januar 2020 er ikke kriterie for revisjonen.

Ifølge håndbokens punkt 1.3 skal inspeksjon danne grunnlag for drift og vedlikehold som gir et sikkert og effektivt vegsystem med trygghet og god regularitet for trafikantene. Gjennom inspeksjon skal vegnettet overvåkes for at det skal være mulig å oppdage avvik fra standard drift og vedlikehold. I tillegg har inspeksjoner som formål å

- fastlegge tilstand og sikkerhetsnivå
- oppdage skader og fastlegge skadeårsak, skadeutvikling og skadekonsekvens
- fastlegge behov for driftstiltak og vedlikeholdstiltak, og behov for utskiftning, ombygging eller modernisering

Håndboken setter krav om at det skal foreligge en inspeksjonsplan og et inspeksjonsprogram for alle objekter angitt med inspeksjonstype og minimum inspeksjonsfrekvens/inspeksjonsintervall etter objektenes behov, vegens trafikkmengde og årstid/værforhold. Det skal også for alle inspeksjonstyper foreligge objektspesifikke retningslinjer for dokumentasjon og rapportering samt arkivering. Det kommer ikke fram av håndboken hvem som har ansvaret for å gjennomføre de ulike inspeksjonstypene, hvordan inspeksjonene skal gjennomføres, eller hvordan resultatet av inspeksjonene skal dokumenteres.

Håndboken forteller at det er tre løpende inspeksjonstyper som skal benyttes. Disse beskriver håndboken på følgende måte med tilhørende krav til hvor ofte inspeksjonstypen skal gjennomføres:

Generell inspeksjon: Skal sikre funksjon for vegnett og objekter gjennom å fastlegge avvik og oppdage akutte skader og skadeutvikling. Videre skal den generelle inspeksjonen sørge for registrering av generell tilstand på vegnettet og objekter samt forhold som kan påvirke trafiksikkerhet og framkommelighet. Inspeksjonen benyttes for å initiere preventive tiltak og for å begrense skadeomfang og konsekvenser. Generelle inspeksjoner benyttes også for å gi innspill til planlegging av drifts- og vedlikeholdstiltak.

Intervall (dersom ikke annet er beskrevet i spesiell beskrivelse): ukentlig for europa- og riksveger.

Enkel inspeksjon: Skal registrere tilstand, skader og forhold som kan påvirke funksjon og sikkerhetsforhold, trafiksikkerhet, framkommelighet, framtidig drift og vedlikehold, miljø, estetikk og universell utforming.

Intervall (dersom ikke annet er beskrevet i spesiell beskrivelse): årlig.

Hovedinspeksjon: tilstandskontroll

Intervall (dersom ikke annet er beskrevet i spesiell beskrivelse): Skal utføres hvert femte år.

I håndbokens punkt 1.1, *Generelle krav*, er det spesifisert at kravene gjelder

- hele vegnettet, dersom ikke annet er beskrevet
- alle deler ved objektet som er nødvendige for at objektet skal fungere som forutsatt, inkludert system for overvåking og styring, dersom ikke annet er beskrevet
- uansett årsak til avvik, dersom ikke annet er beskrevet

Håndboken forteller videre at vegnett/objekt skal fungere og ha utseende i henhold til opprinnelig utforming og utførelse. Objektet skal være uten avvik som er til fare for trafikanter eller andre, eller som reduserer objektets funksjon eller levetid. Objektet skal heller ikke ha andre avvik fra opprinnelig utforming og utførelse.

Det er lov å innføre lokale bestemmelser, som kan innføres uten fraviksbehandling i tilfeller der dette er angitt i standarden med formuleringen «eller etter spesiell beskrivelse». En «spesiell beskrivelse» er en beskrivelse som er utarbeidet sentralt, regionalt og/eller lokalt, og som angir

- alternativt gyldighetsområde for krav gitt i standarden:
  - alternative eller supplerende objekter som kravene i standarden gjelder for
  - alternative geografiske områder for krav gitt i standarden
  - alternativ tidsperiode eller tidspunkt for krav gitt i standarden
- alternative krav basert på lokale forhold
- oversikter over objekter som skal behandles på særskilt måte

Det går også fram av håndbokens punkt 1.1, *Dokumentasjon*, at utført drift og vedlikehold – inkludert vurderinger som ligger til grunn for beslutninger om drift og vedlikehold, og endringer i objektet som drift og vedlikehold medfører – skal dokumenteres og arkiveres i samsvar med Kvalitetssystemet og øvrige styrende dokumenter for de enkelte objektene og aktivitetene, og i samsvar med offentlige lover og forskrifter. SVVs standardssystemer for dokumentasjon skal benyttes (NVDB, Plania, Brutus, ELRAPP mm.)

Det er bare tilgang til, avgang fra og/eller varige endringer av riks- og fylkesvegene som skal dokumenteres i Nasjonal vegdatabank⁴ (NVDB). ELRAPP⁵ er én av flere kilder som benyttes for å oppdatere databanken. Entreprenøren rapporterer eventuelle endringer i vegobjekter i et eget skjema. Data om tilstand skal registreres i NVDB av SVV.

Håndbok R763 *Utarbeidelse av konkurransegrunnlag* gir retningslinjer for utforming av konkurransegrunnlag for bygg- og anleggsarbeid, drift og vedlikeholdsarbeider og fagkontrakter for SVV. Håndboken omfatter retningslinjer, veiledere og mal for konkurransegrunnlag. Ifølge malen for konkurransegrunnlag er ansvaret for generell (ukentlig) inspeksjon lagt til entreprenøren. I kontraktsmalens del D1 punkt 18.2 beskrives formål og intervall for generell inspeksjon, og hvordan gjennomføringen skal rapporteres. Videre skal det legges til «spesiell beskrivelse» for vegobjekter som kan eller skal avvike fra krav i Håndbok R610. Utførelsen og hvilke prosesser og objekter som skal omfattes av generell inspeksjon, spesifiseres i malens del D2 punkt ID1821a *Generell inspeksjon*.

Det går fram av malens del D1 punkt 18.2 at alle avvik som blir avdekket, men ikke blir rettet på stedet, skal rapporteres på skjema R2 i ELRAPP senest dagen etter at inspeksjonen er utført. Entreprenøren skal utarbeide samleoversikter (skjema R20 i ELRAPP) over utførte inspeksjoner i en toukersperiode. Samleoversikten skal vise utførte inspeksjoner med vegstrekning, dato, og prosess som er inspisert. Videre skal den gi en oversikt over registrerte avvik med status. Oversikten skal også omfatte en plan for hvordan entreprenøren skal utbedre avvik som inngår i deres kontraktsansvar, og som ikke er utbedret. Samleoversikten skal sendes byggherren i ELRAPP innen en uke etter utløpet av toukersperioden.

5 Metoder

Omfang og utvalg

SVV inngår driftskontrakter med private entreprenører for at de skal utføre driftsoppgaver på vegnettet. Uttrekk fra Nasjonal Vegdatabank (NVDB)⁶ viser at det er totalt 80 driftskontrakter på europa- og riksveg. Av disse er det 32 kontrakter som inneholder alle de tre utvalgte objektkategoriene som er beskrevet under. To driftskontrakter fra hver region ble valgt ut for revisjon, til sammen ti kontrakter.

For å konkludere med hensyn til det vi ønsket å kontrollere i revisjonen, valgte vi ut tre objektkategorier som i Håndbok R610 er beskrevet som viktige for trafikksikkerheten: skredsikring, dreneringsanlegg, og rekkverk og støtputer. Innenfor disse objektkategoriene er det mange ulike objekttyper. Vi har valgt å rette revisjonen mot objekttyper som finnes i et visst omfang i alle regioner. Disse er oppført i høyre kolonne i tabell 1.

Tabell 1 Objektkategorier og objekttyper i revisjonen

Objektkategori	Objekttype
skredsikring	fanggjærde snøskjerm skredoverbygg
dreneringsanlegg	stikkrenne grøfter
rekkverk og støtputer	rekkverk

⁴ Nasjonal vegdatabank er en database med informasjon om statlige, kommunale og private vegger, og fylkes- og skogsbilveger.

⁵ ELRAPP er et system for elektronisk rapportering og oppfølging av oppgaver relatert til drifts- og vedlikeholdskontrakter med funksjonsansvar (driftskontrakter) for SVV.

Metoder

Innledningsvis gjennomførte vi møter med Vegdirektoratet og to av regionene for å kartlegge hvordan inspeksjoner organiseres. Deretter sendte vi en skriftlig dokumentbestilling til regionene for de utvalgte kontraktene.

Dokumentene vi bestilte, omfattet blant annet

- beskrivelser av hvordan inspeksjoner er organisert i regionen
- objektspesifikke retningslinjer for dokumentasjon og arkivering knyttet til de utvalgte objektene
- eventuelle «spesielle beskrivelser» av strekninger
- gjeldende inspeksjonsplan og inspeksjonsprogram for de utvalgte objektene
- dokumentasjon på gjennomførte inspeksjoner av de utvalgte objektene dersom dette ikke fantes i ELRAPP

I forbindelse med dokumentanalysen og kontroll av dokumentasjon i ELRAPP intervjuet vi byggeleiderne som var ansvarlig for de utvalgte driftskontraktene. Hensikten med intervjuene var å avdekke om de ulike inspeksjonene var gjennomført og dokumentert, og eventuelt hvordan det var gjort.

Problemstilling 1

Blir inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk planlagt i samsvar med krav i Håndbok R610?

Problemstillingen er undersøkt ved at vi har analysert innhentet dokumentasjon og dokumentasjon tilgjengelig i ELRAPP mot krav i håndboken. I tillegg har vi intervjuet byggeleiderne som er ansvarlig for de utvalgte driftskontraktene.

Problemstilling 2

Blir inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk gjennomført, dokumentert og arkivert i samsvar med krav i Håndbok R610?

Problemstillingen er undersøkt ved at vi har kontrollert inspeksjonsplaner og krav i håndboken mot rapportering i ELRAPP og eventuell annen dokumentasjon. I tillegg har vi intervjuet byggeleiderne som er ansvarlig for de utvalgte driftskontraktene.

For å kontrollere om generell inspeksjon (ukentlig inspeksjon) var gjennomført, ble følgende uker tilfeldig valgt: 5–6, 20–21 og 45–46. I tilfeller hvor det ikke var dokumentert inspeksjon på de utvalgte objektene i de tre periodene, kontrollerte vi uke 11–12 og 39–40.

Problemstilling 3

Blir resultatet av gjennomførte inspeksjoner av vegobjekter innenfor skredsikring, dreneringsanlegg og rekkverk fulgt opp i samsvar med krav i Håndbok R610?

Problemstillingen er undersøkt ved at vi har kontrollert om avvik meldt i R2-skjema (i ELRAPP) av entreprenøren er fulgt opp. Videre har vi kontrollert at eventuell annen rapportering fra inspeksjoner er fulgt opp. I tillegg har vi intervjuet byggeleiderne som er ansvarlig for de utvalgte driftskontraktene.

6 Funn

Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger* beskriver kravene til planlegging, gjennomføring og dokumentasjon av generell inspeksjon (ukentlig), enkeltinspeksjon (årlig) og hovedinspeksjon (hvert femte år). Det er ulike krav til hvordan og hvor ofte disse tre inspeksjonstypene skal gjennomføres.

Ifølge retningslinjene skal det foreligge inspeksjonsplan og inspeksjonsprogram for alle objekter angitt med inspeksjonstype og minimum inspeksjonsfrekvens/inspeksjonsintervall. Dokumentasjon av utført drift og vedlikehold skal arkiveres i samsvar med SVVs kvalitetssystem og standardssystemer.

Generell inspeksjon

Generell inspeksjon av vegobjekter skal ifølge retningslinjene gjennomføres ukentlig på riksveger. Hensikten er å sikre funksjon for vegstrekninger og objekter. Ukentlig inspeksjon skal avdekke avvik fra standard og oppdage akutte skader og skadeutvikling over tid. Generell inspeksjon er som oftest avtalt i driftskontraktene og utføres av entreprenøren.

I driftskontraktene beskrives formål med og intervall for generell inspeksjon og hvordan inspeksjonen skal rapporteres. Entreprenøren skal utarbeide samleoversikter⁷ over utført generell inspeksjon i en toukersperiode. Samleoversikten skal vise utførte inspeksjoner med vegstrekning, dato og objekter som er inspisert. Oversikten skal vise alle registrerte avvik som enten er rettet på stedet eller gir behov for videre oppfølging. I tillegg skal alle avvik som gir behov for videre oppfølging, rapporteres i et eget skjema, senest dagen etter at inspeksjonen er utført.⁸

Dokumentanalysen viser at generell inspeksjon er beskrevet i alle de utvalgte driftskontraktene, og at entreprenørene har planlagt generell inspeksjon i samsvar med kravene. Videre viser gjennomgangen av dokumentasjon i rapporteringssystemet⁹ at det i hovedsak er dokumentert at de generelle inspeksjonene er gjennomført i de ti driftskontraktene for vegobjektene skredsikring (seks av åtte¹⁰), dreneringsanlegg (sju av ti) og rekkverk (åtte av ti).

Ifølge retningslinjene skal vegobjektene være uten avvik som er til fare for trafikanter, eller som reduserer objektets funksjon eller levetid. Objektet skal heller ikke ha andre avvik fra opprinnelig utforming og utførelse. Retningslinjene har ingen beskrivelse av hvordan avvik skal rapporteres. I kontraktmalen er det krav om at alle avvik som ikke er rettet på stedet, skal rapporteres.¹¹ Gjennomgangen av dokumentasjon i ELRAPP viser at det rapporteres få avvik¹² på de kontrollerte objektene på europa- og riksveg. I intervjuer med byggeleiderne kommer det fram at entreprenørene bare skal rapportere avvik som er utenfor deres ansvarsområde, og som innebærer at SVV må bestille utbedring. Konsekvensen av dette er at avvikene som skal rettes av entreprenørene, ikke blir rapportert til SVV. SVV har dermed ikke oversikt over alle avvikene på vegnettet og kan da heller ikke følge opp at de blir utbedret innenfor tiltakstiden.¹³

Enkel inspeksjon

Enkel inspeksjon av vegobjekter skal gjennomføres årlig. Hensikten er blant annet å registrere tilstand, skader og forhold som kan påvirke funksjon og sikkerhetsforhold, trafikksikkerhet, framkommelighet, miljø, og framtidig drift og vedlikehold.

I intervju med Vegdirektoratet kommer det fram at enkel inspeksjon i hovedsak skal gjennomføres av SVV. Revisjonen viser at regionene i liten grad har planlagt eller gjennomført enkel inspeksjon av vegobjektene skredsikring, dreneringsanlegg, og rekkverk og støtputer. I intervju med byggeleiderne for de utvalgte driftskontraktene kommer det fram at betegnelsen enkel inspeksjon ikke benyttes i driftskontraktene. Enkeltinspeksjoner gjennomføres dermed heller ikke av entreprenørene.

Det kommer videre fram i intervjuer med byggeleiderne at det i driftskontraktene kan settes krav om systematiske registreringer som skal gjennomføres én eller flere ganger i året. Det kan for eksempel være krav om systematisk registrering av behov for rensk av grøfter, eller krav om inspeksjon av ettergivende rekkverksender og støtputer. Flere av byggeleiderne mener at systematisk registrering kan tilsvare en enkel inspeksjon. Systematiske registreringer bestilles imidlertid bare for noen få objekter, og det er den enkelte kontraktsansvarlige som avgjør hvilke objekter det skal bestilles for.

Dokumentanalysen viser at det er beskrevet krav om systematisk registrering i de fleste av de kontrollerte driftskontraktene. Det går også fram av entreprenørenes inspeksjonsplaner. Revisjonen viser imidlertid at heller ikke denne typen registreringer gjennomføres i samsvar med krav i driftskontrakten. Systematiske registreringer er bare dokumentert gjennomført i om lag halvparten av de kontrollerte driftskontraktensområdene i 2019.

⁷ Skjema R20 i ELRAPP.

⁸ På skjema R2 i ELRAPP.

⁹ ELRAPP.

¹⁰ To av de ti utvalgte driftskontraktene inneholdt ikke vegobjektet skredsikring.

¹¹ Skjema R2 i ELRAPP.

¹² Skjema R2 i ELRAPP.

¹³ Tiltakstid er tiden fra et avvik oppstår, til det er utbedret. Tiltakstid for ulike typer avvik er oppgitt i tabellform i Håndbok R610.

Hovedinspeksjon

Hovedinspeksjon av vegobjekter skal gjennomføres hvert femte år, og hensikten er å kontrollere alle sider ved tilstanden til vegobjektene.

Ifølge Vegdirektoratet er det vanligvis SVV som skal gjennomføre hovedinspeksjon. Av dokumentanalysen, dokumentgjennomgangen og intervjuene går det fram at hovedinspeksjoner av vegobjektene skredsikring, dreneringsanlegg eller rekkverk i all hovedsak ikke planlegges eller gjennomføres. I bare ett av de ti kontrollerte driftsområdene er hovedinspeksjon planlagt og gjennomført i løpet av de siste fem årene. For ett annet område har vi mottatt dokumentasjon på at det er gjennomført en kontroll av alle objekter i driftsområdet i før kontrakten ble lyst ut, uten at dette var definert som en hovedinspeksjon. Ingen av de andre områdene har planer for hovedinspeksjoner eller rutinebeskrivelser av hvordan slike inspeksjoner skal gjennomføres.

Dokumentanalysen og intervjuer med byggeleiderne viser at det er ulik forståelse av hva som er hensikten med hovedinspeksjon. Enkelte uttaler at det ikke er nødvendig med hovedinspeksjon i tillegg til årlige enkeltinspeksjoner. Andre viser til behovet for hovedinspeksjon som en grundigere kontroll og registrering av tilstanden til objektene.

Det kommer ikke fram av Håndbok R610 hvem som har ansvaret for å gjennomføre de ulike inspeksjonstypene. Det er heller ikke nærmere beskrevet hvordan inspeksjonene skal gjennomføres, eller hvordan resultatet av inspeksjonene skal dokumenteres. I intervjuer med byggeleiderne for de utvalgte driftskontraktene kommer det fram at retningslinjene knyttet til inspeksjoner i Håndbok R610 ikke er kjent for alle.

Én av de ti driftskontraktene i utvalget i revisjonen er en driftskontrakt der SVV har tatt over store deler av funksjonsansvaret som vanligvis ligger hos entreprenøren. I denne kontrakten¹⁴ er det SVV som har ansvaret for tilsyn med og overvåking av vegnettet og for å planlegge og bestille alle tiltak som skal utføres. Entreprenørene har bare ansvar for selve utførelsen av det bestilte arbeidet. For dette driftskontraktområdet har regionen utarbeidet rutinebeskrivelser for alle de tre inspeksjonstypene, og gjennomgangen av dokumentasjonen viser at det for alle inspeksjoner finnes planer for og dokumentasjon på at de er gjennomført.

7 Konklusjoner

Samferdselsdepartementet har gjennom *instruks for Statens vegvesen* slått fast at Vegdirektoratet skal bidra til å løse etatens oppgaver ved å utarbeide retningslinjer for utbygging, drift og vedlikehold av det offentlige vegnettet. Statens vegvesen operasjonaliserer kravene fra lov og instruks til retningslinjer i interne håndbøker. Krav knyttet til drift og vedlikehold av vegobjekter¹⁵ gis i Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger*.

Målet med revisjonen har vært å kontrollere om Statens vegvesen sikrer at inspeksjoner av utvalgte vegobjekter som har betydning for trafikksikkerheten, blir gjennomført i samsvar med krav i *instruks for Statens vegvesen* og Håndbok R610 *Standard for drift og vedlikehold av riksveger*.

Håndbok R610 stiller krav om at generell inspeksjon (ukentlig), enkeltinspeksjon (årlig) og hovedinspeksjon (hvert femte år) av vegobjekter skal planlegges, gjennomføres og dokumenteres. Inspeksjoner skal danne grunnlag for drift og vedlikehold som gir et sikkert og effektivt vegsystem med trygghet og god regularitet for trafikantene. Gjennom inspeksjoner skal vegnettet overvåkes for at det skal være mulig å oppdage avvik på vegobjektene, og for at behov for driftstiltak og vedlikeholdstiltak skal kunne fastlegges. Resultatene fra inspeksjonene skal danne grunnlag for å gjennomføre tiltak, og dermed bidra til at mål om trafikksikkerhet og framkommelighet nås.

Revisjonen konkluderer med at Statens vegvesen ikke gjør nok for å etterleve kravene til planlegging og gjennomføring av inspeksjoner i samsvar med *instruks for Statens vegvesen* og Håndbok R610. I

---

¹⁴ DK 0901 Setesdal.

¹⁵ Veg, bru, tunnel og sideområde med utstyr og installasjoner.

de ti kontrollerte driftskontraktene har Statens Vegvesen i hovedsak planlagt og gjennomført de generelle ukentlige inspeksjonene av utvalgte vegobjekter som har betydning for trafikksikkerheten, i samsvar med krav gitt i instruks og retningslinjer. Dette gjelder objektene skredsikring, dreneringsanlegg, og rekkverk og støtputer.

Når det gjelder årlige enkeltinspeksjoner og femårige hovedinspeksjoner, er det i hovedsak ikke dokumentert at slike er planlagt eller gjennomført. Dette betyr at Statens Vegvesen ikke har oversikt over tilstanden til eller sikkerhetsnivået på alle objektene i vegnettet, og de får dermed ikke fastlagt hva slags tiltak det er behov for. Vegnettet blir ikke overvåket i samsvar med kravene, som er utformet med tanke på at inspeksjoner skal bidra til et sikkert og effektivt vegsystem med trygghet og god regularitet for trafikantene.

Av Statens vegvesens handlingsprogram går det fram at forfallet på vegnettet medfører økt behov for inspeksjoner på vegnettet, for å sikre at trafikksikkerhet og framkommelighet opprettholdes. Slike vurderinger vil kunne avdekke nye behov for avbøtende tiltak og for mer omfattende driftstiltak og beredskap. Klimaendringer kan i årene som kommer, føre til økt nedbør, flom og skred, som i sin tur kan skade vegobjektene og utgjøre en fare for liv og helse. Det vil være nødvendig å ha god oversikt over tilstanden på vegnettet når drift og vedlikehold skal planlegges, og tiltak skal prioriteres, for å møte disse utfordringene.

For å kunne ha en god oversikt over tilstand og behovene for tiltak på vegnettet må Statens vegvesen gjennomføre og dokumentere inspeksjoner. Dokumentasjonen på gjennomføringen er nødvendig for at det skal være mulig å følge opp avvik og eventuelle endringer i tilstand, slik at de riktige tiltakene kan iverksettes. Både Vegdirektoratet og flere av regionene viser til at det mangler felles detaljerte retningslinjer for enkelt- og hovedinspeksjoner. Vegdirektoratet uttaler at det finnes systemer for å følge opp at inspeksjoner gjennomføres i tråd med krav i retningslinjene, for enkelte objekter som bru, tunell og vegdekke, men at Vegdirektoratet har liten oversikt over andre objekter.